

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

20 päivänä tammikuuta 1995

Lausunto n:o 15 a

Hallintovaliokunnalle

Hallintovaliokunta on kirjeellään 16 päivältä joulukuuta 1994 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esitykseen n:o 57 poliisilain ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sisältyvän poliisilakiehdotuksen 41 §:n muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina poliisiylitarkastaja Jorma Toivanen sisäasiainministeriöstä, lainsäädäntösihteeri Tuula Majuri oikeusministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Ilkka Saraviita ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunniottaen seuraavaa.

Lausuntopyyntö

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossa n:o 15/1994 vp, että poliisilakiehdotuksen käsittelemisen edellytyksenä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä oli muun muassa 41 §:n poistaminen. Hallintovaliokunta on pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausuntoa säätämisyjärjestyksen osalta siitä, että 41 §:ää muutetaan sisäasiainministeriön ehdottamin tavoin hallituksen esitykseen verrattuna seuraavasti:

41 §

Poliisihenkilöstön täydentäminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Täydennyspoliisihenkilöstöön voidaan ottaa tehtävään ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva henkilö, joka poliisipiirin päällikön kanssa tekemänsä sopimuksen mukaan sitoutuu tehtävään. (Uusi)

Täydennyspoliisihenkilöstöön kuuluvalla on palveluksessa ollessaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi sellaiset toimivaltuudet ja velvollisuudet, jotka tämän lain mu-

kaan kuuluvat poliisimiehelle. *Oikeudesta käyttää voimakeinoja on kuitenkin voimassa, mitä tämän lain 45 §:ssä on säädetty. (2 mom. hallituksen esityksessä)*

Täydennyspoliisihenkilöstöön kuuluvan tehtävistä, varustuksesta, koulutuksesta ja palvelukseen kutumisesta *sekä sopimussuhteen ehdoista* säädetään asetuksella. (3 mom. hallituksen esityksessä)

Valiokunnan kannanotot

Perustuslakivaliokunta piti lausunnossa n:o 15 poliisilakiehdotuksen 41 §:ää perustuslainvastaisena, koska täydennyspoliisiin kuuluvilla olisi ollut samanlainen oikeus voimakeinojen käyttöön kuin poliisilla ja koska lain perusteella olisi jäänyt epäselväksi, hakeudutaanko täydennyspoliisiin vapaaehtoisesti vai liiyykö tähän eivapaaehtoisia piirteitä.

Uudelleen muotoillussa 41 §:ssä täydennyspoliisiin kuuluvan henkilön oikeus käyttää voimakeinoja on sidottu lakiehdotuksen 45 §:ään. Se koskee poliisia avustavan henkilön valtuuksia ja sisäasiainministeriö on ehdottanut sitä muutettavaksi perustuslakivaliokunnan tekemän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen johdosta. Voimakeinojen käytön osalta 45 § saisi sisältönsä 27 §:n 3 momentista, jota myös on ehdotettu muutettavaksi perustuslakivaliokunnan huomautuksen vuoksi.

Täydennyspoliisihenkilöstön voimakeinojen käyttöoikeuden rajaaminen tähän tapaan poistaa esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa olevan perustuslainvastaisuuden. Tältä kannalta arvioituna lakiehdotus voidaan siten käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Lain 41 §:ssä olisi kuitenkin jo selkeyssyistä asianmukaisempaa viitata suoraan lakiehdotuksen 27 §:n 3 momenttiin, jossa nimenomaan säädettäisiin poliisia avustavan henkilön oikeudesta käyttää voimakeinoja.

Pykälän uudesta 2 momentista näkyisi, että täydennyspoliisiksi hakeudutaan vapaaehtoisesti. Siksi ei myöskään hallitusmuodon 75 §:stä aiheudu estettä käsitellä lakiehdotusta tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Valiokunta huomauttaa, että momentissa on tekstin etenemistä häiritsevää, täysin tarpeeton ja-konjunktio.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että hallintovaliokunnan lausuntopyynnöstä ilmenevässä muodossa poliisilakiehdotus voidaan 41 §:n estämättä käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, jäsenet Jansson, Kaarilahti, Koskinen, J. Leppä-

nen, Moilanen, Mölsä, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsen Helle.

Eriävä mielipide

Poliisihenkilöstöä voitaisiin edelleenkin täydentää poliisin toimivaltuuksin, milloin se ”valtion turvallisuuden tai poikkeuksellisten olojen vuoksi on tarpeen”. Laissa olevan yleisluonteisen säännöksen mukaan täydennyspoliisitehtävät jäisivät varsin laajasti asetuksen varaan.

Valtioneuvosto saisi valtuudet täydentää poliisia ilman, että säännöksiin juuri lainkaan rajataan sitä, millaisin henkilömäärin täydennyspoliiseja voidaan määrätä sekä minkälaisin edellytyksin ja minkälaisissa tehtävissä heitä voidaan käyttää. Valtuuden käyttämistä ei ole mitenkään sidottu valmiustilalain tai puolustustilalain tarkoittamiin poikkeuksellisiin oloihin. Valtuuksien käyttöedellytykset ovat näin ollen niin laa-

jat, ettei niitä voida antaa tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, varsinkin kun täydennyspoliisihenkilöstön sopimussuhteen ehdot, palvelukseen kutsuminen ja tehtävät jäisivät olennaisilta osiltaan asetuksella säädettäviksi.

Edellä esitetyn perusteella kunnioittavasti esitämme, että perustuslakivaliokunnan olisi lausunnossaan tullut todeta,

että poliisilakiehdotus on hallintovaliokunnan lausuntopyynnöstä ilmenevän 41 §:n johdosta käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 1995

Paavo Nikula
Raimo Vuoristo

Marjut Kaarilahti
Matti Vähänäkki

Johannes Koskinen
Esko Helle